

רע"פ 7790/13 - יצחק חיים נ' מדינת ישראל

רע"פ 7790/13 - יצחק חיים נ' מדינת ישראל עליון

רע"פ 7790/13

יצחק חיים

נגד

מדינת ישראל

בבית המשפט העליון

[20.11.2013]

כבוד השופט א' שהם

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בירושלים, מיום 2.10.2013, בעפ"ג 41689-08-13, שניתן על-

ידי כב' השופטים: א' כהן; מ' יועד הכהן; ע' שחם

בשם המבקש - עו"ד רועי בראונר

החלטה

1. לפניי בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בירושלים, בעפ"ג 41689-08-13 (כב' השופטים א' כהן; מ' יועד הכהן; ע' שחם), מיום 2.10.2013, במסגרתו התקבל ערעורה של המשיבה על פסק דינו של בית משפט

השלום בירושלים, בת"פ 45173-07-11 (כב' השופט ש' הרבסט), מיום 4.7.2013.

רקע והליכים קודמים

2. מעובדות כתב האישום, שהוגש נגד המבקש לבית משפט השלום בירושלים, עולה, כי בבעלותו של המבקש מחצית

מחנות לממכר פירות וירקות, הממוקמת בשוק מחנה יהודה. לצורך פעילותה של החנות, נהג המבקש לקנות סחורה

מספקים שונים, הפועלים בשוק הסיטונאי בגבעת שאול, ולמכור אותה בחנותו. בכתב האישום נטען, כי בין השנים

2003-2008, דיווח המבקש לרשויות מס הכנסה על רכישת סחורה בסכומים נמוכים משמעותית, מהסכומים ששילם

עבורה בפועל. נטען, כי, בתקופה האמורה, החסיר המבקש מדיווחיו לרשויות מס הכנסה הוצאות על רכישת סחורה

בסכום כולל של 2,628,211 ש"ח, כאשר הוא עושה זאת במזיד, ומתוך כוונה לחמוק מתשלום מס. עוד נטען, כי המבקש

לא ניהל ספרים, בהתאם להוראות פקודת מס הכנסה [נוסח חדש] (להלן: הפקודה), ובנוסף, לא שמר על מסמכים

הנוגעים לרכישות שביצע.

בגין מעשים אלו, יוחסו למבקש שש עבירות של מסירת אימרה או תרשומת כוזבת בדו"ח, לפי סעיף 220 (2) לפקודה; ושש

עבירות של אי קיום דרישות, לפי סעיף 216(1) לפקודה.

3. ביום 17.3.2013, הורשע המבקש, על יסוד הודאתו, בבית משפט השלום בעבירות שיוחסו לו בכתב האישום. ביום 4.7.2013, ולאחר שנשמעו טיעוני הצדדים לעונש, גזר בית משפט השלום את דינו של המבקש. במסגרת גזר הדין, דן בית משפט השלום, בשתי מחלוקות שהתגלעו בין הצדדים לעניין העונש. המחלוקת הראשונה, נוגעת לנפקותה של החלופה בה הואשם המבקש, מבין חלופות סעיף 220 לפקודת מס הכנסה, לעניין עונשו של המבקש. בכתב האישום, יוחסה למבקש החלופה שעניינה מסירה "בדו"ח על פי הפקודה אימרה או תרשומת כוזבות", לפי סעיף (2)220 לפקודה, ולא החלופה שעניינה שימוש "בכל ערמה מרמה או תחבולה", כדי להתחמק מתשלום מס, לפי סעיף (5)220. בית משפט השלום קיבל את עמדתו של המבקש, לפיה החלופה המופיעה בסעיף (2)220 לפקודה, הינה חמורה פחות, מבחינתו של המבקש. לגישתו של בית משפט השלום, "סעיף (2)220 לפקודה הוא טכני במהותו ועובדתי בניסוחו, בעוד שסעיף (5)220 לפקודה הוא כוללני יותר וניסוחו עוטף את כל פעולות הנישום/נאשם בדוק של 'מרמה או תחבולה'". בית משפט השלום סבר, כי בצדק הקלה המשיבה עם המבקש בבחירת החלופה שיוחסה לו, וזאת על יסוד דבריו של המבקש, אשר נאמרו במסגרת הטיעונים לעונש. לדברי המבקש, הנוהג, הקיים מזה שנים, בשוק מחנה יהודה הוא שהסוחרים אינם משתמשים בקופה רושמת, ומדווחים על מחזור עסקים נמוך, מתוך הנחה שפקיד השומה יפסול את ספריהם. לאחר פסילת הספרים, מתקיים משא ומתן "שאינו מבייש את סוחר השוק" בין הסוחרים לבין רשויות המס, ובסיומו נקבעת להם שומה משוערת ומוסכמת. בית משפט השלום ציין, כי דבריו אלו של המבקש מהימנים עליו, ויש בהם כדי להסביר מדוע יוחסה לו החלופה המקלה שבסעיף (2)220 לפקודה, דבר שיש לו השלכה על מתחם הענישה הראוי. המחלוקת השנייה שהתגלעה בין הצדדים, נוגעת לסכום בו יש להתחשב, לצורך קביעת עונשו של המבקש. לטענת המבקש, יש להתחשב אך ורק בסכום "הנזק הכלכלי ריאלי", המשקף את חבות המס, ממנה חמק, סכום הנאמד ב-280,000 ש"ח. לעומת זאת, סברה המשיבה, כי לצורך הערכת חומרת מעשיו של המבקש, וכפועל יוצא מכך גם קביעת העונש שיוטל עליו, יש לתת את הדעת לסכום ההעלמה, העומד בעניינו של המבקש, על כ-2.6 מיליון ש"ח. בית משפט השלום קבע, כי על אף שמסעיפי הפקודה עולה כי הדין הוא עם המשיבה, הרי שעסקינן בענישה פלילית, ולכן יש חשיבות גם לשיעורו של הנזק "הכלכלי ריאלי". לפיכך, לשיטתו של בית משפט השלום, יש להתחשב, לצורך קביעת מתחם הענישה ההולם, בשילוב של שני הסכומים. לאחר זאת, קבע בית משפט השלום, כי מתחם הענישה הולם נע בין מאסר בדרך של עבודות שירות לבין 24 חודשי מאסר לריצוי בפועל. בהמשך, קבע בית המשפט, כי לאור "סכום ההעלמה הריאלי", העונש ההולם את עניינו של המבקש הוא מאסר על דרך של עבודות שירות, ולצד זאת קנס משמעותי, אשר ירתיע את המבקש מפני ביצוע עבירות דומות בעתיד. עוד ציין בית משפט השלום, כי המבקש הוא אב וסב בן 61, הסובל מבריאות לקויה וקשיים כלכליים. ועוד נאמר, כי המבקש הסיר את המחדלים האזרחיים, והוא משמש כמנהיג קהילתי בשוק מחנה יהודה. לאור האמור, השית בית משפט השלום על המבקש את העונשים הבאים: שישה חודשי מאסר בפועל שירוצו בדרך של עבודות שירות; שישה חודשי מאסר על-תנאי, לבל יעבור המבקש, במשך 3 שנים, כל עבירה מבין העבירות המנויות בסעיפים 216-224 לפקודה; קנס בסך 25,000, או 90 ימי מאסר תמורתו.

4. המשיבה ערערה לבית המשפט המחוזי בירושלים על קולת עונש המאסר שנגזר על המבקש. לאחר דיון בערעור ושמיעת טיעוני הצדדים, קבע בית המשפט המחוזי, כי מדובר בעבירות מס חמורות, שעניין "העלמת מס במזיד", כאשר מדיניות הענישה הנוהגת ביחס אליהן, גורסת כי יש להשית על העבריינים עונש מאסר לריצוי בפועל. בית המשפט המחוזי הוסיף, כי נוכח הקלות הכרוכה בביצוע עבירות המס, והקושי הטמון באכיפתו של החוק, מתחייבת הנהגתה של מדיניות אכיפה מרתיעה, כפי שניתן ללמוד מהעונש המירבי הקבוע בצד סעיף 220 לפקודה, העומד על 7 שנות מאסר. בית המשפט המחוזי דחה את גישתו של בית משפט השלום, לפיה החלופה שבסעיף 220(2) לפקודה מצדיקה ענישה מקלה, וקבע, כי יש לקבל את עמדת המשיבה, הגורסת כי בכל החלופות המופיעות בסעיף 220 לפקודה, יש להנהיג מדיניות ענישה אחידה. בנוסף, קיבל בית המשפט המחוזי את טענתה של המשיבה, כי לא היה מקום להתבסס, במסגרת גזר הדין, על דבריו של המבקש במעמד הטיעון לעונש, שכן לא ניתן לקבוע על בסיסם של דברים אלו ממצאים עובדתיים ב"רמת הוודאות הנדרשת". עוד קבע בית המשפט המחוזי, כי מנסיבות המקרה עולה, שהמבקש העלים מס באופן עקבי ומתמשך, כאשר הסכום שהועלם על-ידו מהווה חלק ניכר מסך "הכנסותיו" של המבקש, בתקופה האמורה. יתר על כן, נקבע, כי הגם שחבות המס מהווה עשירית משיעורו של הסכום שהועלם, הרי שבעיני בית המשפט המחוזי, מדובר עדיין בסכום נכבד, שאינו מצדיק סטייה ממדיניות הענישה, בעבירות כגון דא. לבסוף, ציין בית המשפט המחוזי, כי בדין התחשב בית משפט השלום בנסיבות המקלות בעניינו של המבקש, דוגמת גילו ומצבו הכלכלי, וכן נתן דעתו להסרת המחדלים מצידו, ואולם, לדיוו של בית המשפט המחוזי, משקלם של אלו אינו מכריע, ואין בנסיבות מקלות אלו בכדי להצדיק הטלת מאסר על דרך של עבודות שירות, בלבד. לפיכך, קיבל בית המשפט המחוזי את ערעורה של המשיבה, וקבע כי המבקש ירצה את ששת חודשי המאסר שהוטלו עליו, מאחורי סורג ובריה.

בקשת רשות הערעור

5. המבקש הגיש בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בירושלים. בבקשה נטען, כי עולות במסגרתה מספר "סוגיות בעלות חשיבות משפטית וציבורית". ראשית, נטען על-ידי המבקש, כי סעיף 220 לפקודה קובע מספר חלופות, כאשר כל אחת מהחלופות מבטאת דרגת חומרה שונה. לפיכך, היה על בית המשפט לקבוע מדרג ענישה נפרד, תוך התחשבות בחומרתן היחסית של כל אחת מהחלופות, הגם שלכולן נקבע עונש זהה בחוק. נטען, בהקשר זה, כי החלופה המופיעה בסעיף 220(5) לפקודה הינה חמורה יותר מהחלופה שבסעיף 220(2), שכן בחלופה הראשונה נקבע יסוד נפשי ברמה גבוהה, שעניינו "מרמה, ערמה ותחבולה", כאשר בחלופה השנייה, די ביסוד נפשי של מודעות. עוד הוסיף וטען המבקש, כי עבירה של אי דיווח הוצאות, חמורה פחות מעבירה של השמטת הכנסות, שכן אי דיווח על הוצאות מביא לפגיעה מסוימת בנישום, אשר אינו יכול לנכות את ההוצאות הבלתי מדווחות מהכנסותיו, וגם בשאלה זו יש להכריע. עוד נטען בבקשה, כי לצורך גזירת עונשו של המבקש היה על בתי המשפט להתחשב אך ורק בסכום חבות המס ממנה חמק, ולא בשיעורם של הכספים שהועלמו, וזאת, בעיקר, כאשר סך חבות המס היא עשירית בלבד מהסכום שהועלם. המבקש הטעים, כי משלא התנגדה המשיבה לדבריו במעמד הטיעונים לעונש, ומשאלו נמצאו מהימנים על בית משפט השלום, לא היה מקום להתערב בממצאים העובדתיים שנקבעו, המבוססים על דבריו. נטען בנוסף, כי היה על בית המשפט המחוזי להתחשב בכך שהעבירות בוצעו על רקע התנהלותם הבלתי חוקית של סוחרי שוק מחנה יהודה, בכל הנוגע לדיווח ותשלום מס, התנהלות הנמשכת שנים רבות, כאשר הרשויות השלימו עם מצב דברים זה, והעלימו עין מהפרת החוק. בנוסף, נטען כי יש לקבל את הבקשה מטעמי צדק, וזאת מפני שבעניינו של המבקש לא התקבל תסקיר שירות מבחן; לא ניתן משקל מספיק להסרת המחדלים מצידו של המבקש; ולא הייתה התחשבות מספקת בנסיבותיו האישיות הקשות של המבקש.

דיון והכרעה

6. לאחר שעיינתי בבקשת רשות הערעור ובנספחיה, לא מצאתי מקום לעריכתו של דיון ב"גלגול שלישי" בעניינו של המבקש, ולפיכך דינה של הבקשה להידחות.

7. הלכה ידועה היא כי בקשות רשות ערעור תתקבלנה במשורה, ואך במקרים המעלים שאלה משפטית כבדת משקל או סוגיה עקרונית רחבת היקף, החורגת מעניינם של הצדדים לבקשה, וכן במקרים חריגים ונדירים בהם קיים חשש מפני עיוות דינו של המבקש או משיקולי צדק כלפיו (רע"פ 5778/13 גדמו נ' מדינת ישראל (12.11.2013); רע"פ 6615/13 שוויקי נ' מדינת ישראל- הוועדה המחוזית לתכנון ובניה (29.10.2013); רע"פ 4731/13 חברת אויסון ישראל בע"מ נ' מדינת ישראל (28.10.2013)). דומה, כי חרף ניסיונו של המבקש לעטות על בקשתו אצטלה משפטית עקרונית, בקשת רשות הערעור משיגה על האיזון שערכו הערכאות הקודמות בין השיקולים הרלוונטיים לעונשו של המבקש, על רקע הרשעתו בחלופה המנויה בסעיף 220(2) לפקודה. סבורני, כי טענותיו של המבקש אינן מגלות כל סוגיה עקרונית, ואינן חורגות מעניינו הפרטי, ולפיכך אין בהן כדי להצדיק עריכתו של דיון "בגלגול שלישי". בנוסף, לא מצאתי כי קיים חשש לעיוות דינו של המבקש, או כי יש להיענות לבקשתו מטעמים של עשיית צדק.

עוד ראוי לציין, כי הבקשה סבה סביב חומרת העונש אשר הוטל על המבקש בבית המשפט המחוזי. הלכה היא, כי אין די בטענות הנוגעות לחומרת העונש בכדי להצדיק מתן רשות ערעור, והרשות תינתן רק במקרים חריגים, בהם עונשו של המבקש חורג במידה קיצונית ממדיניות הענישה הראויה במקרים דומים (רע"פ 6300/13 אליאס נ' מדינת ישראל (18.11.2013); רע"פ 5753/13 בן מויאל נ' מדינת ישראל (31.10.2013); רע"פ 7047/13 אליאב נ' מדינת ישראל (20.10.2013)). בענייננו, הורשע המבקש בהעלמת הוצאות בסכום של כ-2.6 מיליון ש"ח, העלמה שנעשתה באופן שיטתי ובמשך שנים, בהיקף כספי אשר היווה חלק נכבד ממחזור עסקיו של המבקש. העלמה זו איפשרה למבקש לחמוק מתשלום מס בהיקף של כרבע מיליון ש"ח, סכום נכבד, שאינו דבר של מה בכך. בית משפט זה עמד, לא אחת, על חומרתן היתרה של עבירות המס, חומרה הנובעת מפגיעתן של עבירות אלו בקופה הציבורית ובעקרון השוויון בין כלל הנישומים. לפיכך נקבע, כי מדיניות הענישה הראויה בגין ביצוע עבירות מס כוללת בגדרה, ככלל, רכיב של מאסר מאחורי סורג ובריח, ולצידו גם הטלת קנס כבד (רע"פ 3385/13 דימיטשטין נ' מדינת ישראל (29.5.2013); רע"פ 5358/12 שוקרון נ' מדינת ישראל (10.7.2012); ע"פ 624/80 חברת וייס ארנסט בע"מ נ' מדינת ישראל, פ"ד לה (3) 211, 217-218 (1981)).

ויפים, לעניין זה, דברי השופט א' רובינשטיין ברע"פ 7135/10 חן נ' מדינת ישראל (3.11.2010), פסקה יא':

"יש המתפתים לראות עבירות מס, שאין הנגזל האינדיבידואלי בהן ניצב לנגד העיניים והרי הוא הציבור כולו, 'חסר הפנים' כביכול - במבט מקל. לא ולא. אדרבה, בית משפט זה, עוד משכבר הימים, ראה אותן בחומרה וקבע 'כמדיניות רצויה, שלא לאפשר ריצוי עונש מאסר בעבודות שירות כשהמדובר בעבירות פסקליות' (ע"פ 4097/90 בוירסקי נ' מדינת ישראל מיסים ה(1); שציטטה המשיבה). אכן, רבים מעברייני המס הם אנשים שייראו כנורמטיביים ביסודם, אשר לא ישלחו יד לכיס הזולת - אך אינם נרתעים משליחת יד לכיס הציבורי. לכך מחיר בענישה."

עמדה דומה הביע בית משפט זה, גם במקרים בהם העבירה נסבה סביב העלמת הוצאות (רע"פ 3061/09 משען נ' מדינת ישראל (7.7.2009); רע"פ 7738/10 ג'אבר נ' מדינת ישראל (26.10.10)). לפיכך, המסקנה המתבקשת היא, כי עונשו של המבקש אינו חורג ממדיניות הענישה הראויה, בעבירות דומות.

8. למעלה מן הצורך, אדרש בקצירת האומר לטענותיו העיקריות של המבקש. לשיטתו של המבקש, קיים "מדרג חומרה" בין החלופות השונות המנויות בסעיף 220 לפקודה. בהתאם לכך, גורס המבקש, כי החלופה המופיעה בסעיף 220(5) חמורה יותר מהחלופה שבסעיף 220(2), מפני שלחלופה הראשונה נלווה יסוד נפשי מדרגה גבוהה יותר. יש לדחות טענה זו מכל וכל. רע"פ 1182/99 הורוביץ נ' מדינת ישראל, פ"ד נד(4) 1, 155 (2000), נדונה שאלת היסוד הנפשי, הדרוש לשם הרשעה בעבירה לפי סעיף 220, ונקבע, כי:

"כדי להרשיע את הנאשמים בעבירה לפי סעיף 220, צריך שבנוסף לקיום מודעות מצד הנאשם לטיב המעשה ולקיום הנסיבות, תתקיים אצלו כוונה להשיג את היעד של התחמקות ממס (או עזרה לאדם אחר להתחמק ממס). דרישה זו מקופלת במילות סעיף 220 הדין ב-'אדם אשר במזיד, בכוונה להתחמק ממס או לעזור לאדם אחר להתחמק ממס' עבר את אחת העבירות המפורטות בסעיף"

מכאן עולה, כי היסוד הנפשי הנדרש לכלל החלופות בסעיף 220 לפקודה הוא זהה, ומדובר ביסוד נפשי מסוג של "כוונה מיוחדת". לפיכך, אין לקבל את טענתו של המבקש, בדבר קיומו של "מדרג חומרה", המבוסס על הדרגות השונות של היסוד הנפשי, הנלווה לחלופות שבסעיף 220 לפקודה. המשותף לחלופות השונות, הוא שכולן עוסקות בנישומים, המסרבים לקבל עליהם את מרותם של דיני המס, ואשר עושים שימוש באמצעים בלתי חוקיים, כדי להסיר מעליהם את נטל המס, ולהעבירו על כתפי כלל האזרחים במדינת ישראל. לפיכך, אינני רואה כל נפקות לשאלה, האם ההתחמקות הבלתי חוקית מתשלום המס נעשתה באמצעות מסירת אימרה כוזבת בדו"ח, או בדרך של מרמה או תחבולה אחרת.

בנוסף, אין בידי לקבל את טענתו של המבקש, לפיה מתבקשת הקלה בעונשו בשל התנהלותם של כלל הסוחרים בשוק מחנה יהודה. טענה זו, מוטב היה אילולא הועלתה, שכן אם יש אמת בדבר, הרי שמתעורר הצורך בהרתעתם של עברייני המס, המצויים, לכאורה, בשוק (רע"פ 977/13 אודיז נ' מדינת ישראל (20.2.2013); רע"פ 674/13 ליטווק נ' מדינת ישראל (28.1.2013); רע"פ 9742/11 רייך נ' מדינת ישראל (20.2.2012)). הקלה בעונשו של המבקש מטעם זה, משמעה השלמה מצידו של בית המשפט עם תופעה של התחמקות מתשלום מס אמת, תופעה אשר פשתה במקומותינו, והיא תחטא לחובתו של בית המשפט, לעקור תופעה זו מן השורש.

9. משלא מצאתי מקום לעריכתו של דיון "בגלגול שלישי", דינה של הבקשה לרשות ערעור להידחות.

המבקש יתייצב לריצוי עונשו ביום 15.12.2013, עד לשעה 10:00, בימ"ר ניצן, כשברשותו תעודת זהות ועותק מהחלטה זו. על המבקש לתאם את הכניסה למאסר, כולל האפשרות למיון מוקדם, עם ענף אבחון ומיון של שירות בתי הסוהר, טלפונים: **-***** או **-*****.

ניתנה היום, י"ז בכסלו התשע"ד (20.11.2013).